

Splošni pregled

Dušan Simić †. Dne 17. oktobra je umrl v Belgradu nadarjeni srbski pesnik Dušan Simić, jedva 29 let star. Njegovi najboljši umetniški proizvodi so pesmi: „Dubrovniku“, „Bosni“ in „Noč v Prizrenu“. Lahka mu zemljica!

Vela Nigrinova, znana heroina, je praznovala 23. m. meseca petindvajsetletnico svojega umetniškega delovanja. Priredila se je tem povodom v belgrajskem gledališču, katerega članica je naša rojakinja že dolgo vrsto let, slavnostna predstava. Uprizorila se je Sudermanova drama „Dom“, v kateri je igrala slavljenska Magdo, ki spada, kakor znano, med najboljše njene vloge.

Jugoslovanska ideja in Slovenci. V IX. zv. let. „Zvona“ sem poročal med književnostmi o Tumovi brošuri „Jugoslovanska ideja in Slovenci“. V zvezi z njo je omeniti še tri brošure, ki se takisto bolj ali manj bavijo z jugoslovanskim vprašanjem; ena je „der Panslavismus. Eine nationalpolitische Betrachtung“ Cilli 1906, Druck der „Zvezna tiskarna“, Verlag der „Zvezna trgovina“ von... x, 67 strani. Tej študiji je s Tumovo razpravo skupna misel, da se Slovenci sami ne moremo rešiti pogibeli; nada, da pravica mora priti, je iluzorna; nova volilna osnova ne bo odstranila nemškega minoritetnega „liberum veto“; hrvatsko državno pravo in jugoslovanska ideja se pisatelju zdita umestna in mogoča le, če ju podredimo drugi ideji kot njen del; „vzajemnost slovanska“, ki je češkega porekla, je fraza, ker ji nje izumitelji, Čehi, sami jemljejo realnost, krivo pojmujoč rusko-poljsko vprašanje. V rusko-poljskih odnošajih leži težišče Slovanstva in vsake slovanske vzajemnosti; zakaj samo Rusi in Poljaki imajo osigurano eksistenco. Slovani so doslej slepo le občudovali in hvalili oficijalno Rusijo in postali pri tem celo hvalitelji avtokratizma, a Poljske niso poznali. Ako bi Rusija dala Poljski avtonomijo, bi bil storjen prvi korak k velikopotezni slovanski politiki; druga etapa bi bila trozveza Avstrija-Rusija-Francija, ki bi jo izposredovali Poljaki. S to trozvezo pa bi v Avstriji padla nemška nasilna hegemonija in prodrlo Slovanstvo; to bi bil tretji korak slovanske etapne politike. Četrta etapa bi bila obnova poljskega kraljestva; za poljske pokrajine bi se v oni politični konstelaciji Avstrija lahko odškodovala z „maršem v Solun“. Evo, kako se je vse to lepo izvršilo brez Slovencev in Hrvatov! Ves slovanski boj bodo izbojevali Poljaki, mi pa lahko v hladu čakamo ugodnega uspeha rusko-poljske borbe. Pri tej rešitvi slovanskega vprašanja smo Slovenci brez vloge, brez dela; pisatelj nam je odločil za sedaj nalogo lastne krepitve v odporu zoper „Drang“: boj proti alkoholu, proti prirojeni lahkomiselnosti in nestalnosti, skrb za šolo in žensko naobrazbo itd., sploh „malo vojno“; to bo priprava za „odločilno bitko“, a „nikakor ne dajmo misliti, da jo bomo s tem že dobili; boj bo dobojevan, ko bodo Poljaki in Rusi vrgli z Avstrije moro pruskega okuženja.“ — Ni dvoma, da je v Lenardovi brošuri mnogo istine; brezdvomno je važna izmiritev Poljakov in avstr. Malorusov za razvoj polit. razmer v dunajskem parlamentu. A sumljiva je pasivnost, na katero nas je obsodil gospod pisatelj v političnih vprašanjih; ali naj bo vsa rešitev za nas le na daljnih poljskih tleh, tu doma pa nič, kjer trka s hrvatskim vprašanjem trializem že na vrata? Na hrvatsko stran se je izpreobrnil pisatelj — g. Leopold Lenard — v

svoji drugi brošuri „Die Wiener ‚Trippel - Allianz‘ und die Lemberger Staats- und Hauptaktion“ beleuchtet von * * * (Wien, 1907, Kommissionsverlag: Katoliška bukvarna Laibach, cena 1 K), kjer čitamo na koncu: „... Hrvate je dobiti le z izpolnitvijo državnega prava. Seveda bi bil to prvi korak k novi federalistni ustavi in k ‚avstr. državni zvezi‘, ki mora neizogibno priti prej ali poznej.“ S tem je prišel g. pisatelj temeljem naše vnanje politike bliže in je s tem postal realnejši. Sploh bi rekel, da išče g. Lenard rešitev preveč v visoki politiki in da poleg poljsko-rusinskega vprašanja prezira druge slovanske spore, ki se dajo odpraviti le, ako jim poiščemo npravne, ozir. nenpravne temelje. „Slovanska stvar more vzvesti edino na silnih osnovah moralnih“, ki izključujejo imperijalistne težnje enega slovanskega naroda nad drugim. To moralno stališče slovanske medsebojne enakopravnosti zavzema urednik „Slov. Přehleda“, A. Černý, in z njega tolmači slovansko vprašanje sedanjosti v brošuri „O slovanské vzájemnosti v době přítomné“ (odtisk iz „Naše Dobe“, XIII. V Pragi 1906). Černý hvali Slovence, da se ne prepirajo nikjer s Hrvati, marveč delajo z njimi skupno zoper tuje sile, ter z uteho pozdravlja novo jugoslovansko kulturno gibanje. V tem tiči prednost stališča Černega, da ne sodi vsega slovanskega sveta po kraju, kjer živi ali kjer je kdaj živel, ampak da odmerja vsakemu delu slovanskega sveta zaščado po njega lastnem značaju in položaju, a seveda z vednim ozirom na ostale skupine. Kar zastopa Černý za ves slovanski svet, to je izvedel Tuma natančneje za naš jug. Oba zahtevata pozitivno kulturno delo, dočim stoje pri Lenardu v ospredju politične konstelacije.

Dr. Fr. Ilešič.

Listnica uredništva. Gospod N. D. v Trstu. Težko je ocenjevati take stvari! Vi živite v veri, da so poezije iz „albuma neznanega pesnika“ nekaj posebnega — zakaj nas silite, da Vam omajemo to vero? Včasih molči urednik tudi iz — dobrohotnosti! Pred petdesetimi leti bi bil morda še kak slovenski list natisnil pesem, kakršna je „Na jadranskem morju“, dandanes nobeden. Če ne verjamete, pa poskusite! Brez zamere! — Poetu „Izgubljenega ideala“. Vprašajte, če smete še nadalje pošiljati svoje „Poezije“. Nihče Vam ne more braniti, a če smemo prositi — nikar! — Gospod Devin Branko. „Poplavaj drobna ptičica...“ tako se začinja ena poslanih nam pesmi. Ne poznamo nobene „drobne ptičice“, ki bi znala plavati. Plavajo race, gosi, a teh vsaj ne boste pošiljali do svoje ljubice! Razžalili bi jo! Tudi vse drugo nezrelo. — Gospod Štefan Poljanec v G. Vaše moške besede nam ugajajo. Iz njih posnemljemo, da ste mož resnega stremljenja. Izmed poslanih pesmi pride prilično ena ali druga na vrsto. — G. Pavel Golob. Ali bi se ne hoteli potruditi do urednika? Poslane stvari so take, da bi se dalo o njih kaj reči, a ustno bi se to najlažje opravilo.

